

Obsah

Proč se v dopravě chováme tak, jak se chováme? 9

I. Co je mobilita a doprava? 11

Člověk v dopravě 14

Udržitelnost dopravy a mobility 17

II. Proč se v dopravě chováme tak, jak se chováme? 19

1. Vnímání a pozornost 23

2. Učení 29

Sociální učení 36

Teorie naučené bezmocnosti a integrační model 38

Model účinku dodržování pravidel Bernharda Schlaga 41

3. Potřeby 44

4. Myšlení a chování 51

Teorie rizik 51

Disonanční teorie 54

Teorie reaktance 58

Atribuční teorie 61

Teorie plánovaného chování 63

Rosenstielův model chování 65

Sociální srovnávací procesy 68

Model pro podporu ekologického chování 70

5. Mezilidská komunikace 73

Komunikační model podle Shannona a Weavera 74

Model Schulze von Thuna 75

Transteoretický model 79

Elaboration Likelihood model Pettyho a Cacioppa 82

6. Víze nula – Ideový přístup k bezpečnosti v dopravě.....	85
7. Model 3E – Klasický model ovlivnění chování účastníků dopravy.....	88
8. Vymáhání práva v dopravě – teorie deterence.....	91
9. Teorie chování řidičů.....	93
10. Teorie kompenzace rizika v dopravě.....	100
11. Teorie řidičských chyb.....	102

III. Kdo tvoří dopravu? 105

1. Zranitelní účastníci dopravy – aneb všichni co neřídí auta.....	106
Atraktivita automobilu.....	108
Bezpečnost zranitelných účastníků dopravy.....	108
Chodci a cyklisté.....	110
Děti a dospívající.....	114
Řidiči motocyklů a mopedů.....	115
2. Řidiči aut.....	117
Soukromí a komerční řidiči.....	117
Mladí a nezkušení řidiči.....	119
Řidiči vyššího věku.....	122

IV. Jak můžeme změnit naše chování? 127

Volba rychlosti.....	132
1. Lidsky specifické faktory.....	137
Vnímání a smysly.....	139
Mentální zátěž.....	140
Osobnost.....	142
Emoce a postoje.....	145
Psychické a další poruchy.....	146
Výcvik a vzdělávání.....	150

Zdravotní a psychická způsobilost k řízení	152
Rehabilitační programy pro řidiče	159
2. Situačně specifické faktory	162
Zákony a jejich vymáhání	163
Neformální normy a kultura	171
Prostředí a infrastruktura	178
Dopravní prostředek a inteligentní dopravní systémy	186
Kampaně a osvěta	195

V. Jaké chování je nejvíce nebezpečné? 203

1. Rizikové chování	204
Nepřiměřená a nedovolená rychlost	205
Řízení pod vlivem alkoholu a jiných drog	206
Nepoužívání bezpečnostních pásů a dětských zádržných systémů	207
Jízda na červenou a nerespektování přednosti v jízdě	208
Rozptýlení a nepozornost řidiče	208
Únava řidiče	209
Agresivní jízda	210
Stres, úzkost a zlost	210
Řízení pro pracovní účely	211
2. Intervence	211
Nepřiměřená nebo nedovolená rychlost a agresivní jízda	213
Řízení pod vlivem alkoholu a jiných drog	217
Nepoužívání bezpečnostních pásů a dětských zádržných systémů	220
Nepozornost a únava při řízení	223
Řidiči motocyklů	227
Mladí řidiči	228
Starší řidiči	229
Chodci	231
Cyklisté	232

VI. A co s tím můžeme dělat? 235

- 1. Účastníci dopravy a jejich zranitelnost.....240
- 2. Chování řidičů a rizikové chování.....243
- 3. Dopravní systém jako sociální systém.....245

Závěr 249

Seznam literatury 254